

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3180/2023. (IV. 12.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.III.21.245/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő útján (dr. Flumbort András ügyvéd) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Kúria Pfv.III.21.245/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása, és – a Budapest Környéki Törvényszék 2.Pf.21.257/2018/3. számú, valamint a Budakörnyéki Járásbíróság 5.P.21.172/2016/46. számú ítéletére is kiterjedő – megsemmisítése iránt.
- [2] 1.1. A megelőző bírósági eljárásban megállapított tényállás szerint a perben felperesként részt vett indítványozó ellen jelentős értékre, dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás büntettének megalapozott gyanúja miatt indult büntetőeljárás.
- [3] Az indítványozót 2013. március 7-én igazoltatták, majd bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt előállították és őrizetbe vették. Az ugyanezen a napon megtartott kihallgatásán – amelyen kirendelt védője hivatalos elfoglaltság miatt nem tudott megjelenni – úgy nyilatkozott, hogy a gyanúsítást megértette, az ellen panasszal nem él, vallomást tenni azonban nem kíván. A kirendelt védő – értesítése ellenére – a 2013. március 8-i folytatólagos gyanúsított ki hallgatáson sem jelent meg. Az indítványozó ekkor kijelentette, hogy az előzetes figyelmeztetést és tájékoztatást megértette, tudomásul vette, és annak ellenére, hogy védője nem jelent meg, vallomást kíván tenni. A jegyzőkönyv szerint a jelentős értékre elkövetett lopás büntettének megalapozott gyanúja miatt folytatott eljárásban részletes beismerő vallomást tett. Az indítványozó 2013. március 10-én került előzetes letartóztatásba.
- [4] Az indítványozó a 2013. március 25-i folytatólagos kihallgatáson úgy nyilatkozott, hogy a gyanúsítás ellen panasszal nem él, a korábbiakon túl vallomást tenni nem kíván. E kihallgatásról a rendőrkapitányság előzetesen értesítette az indítványozó által időközben meghatalmazott védőt. A meghatalmazott védő a 2013. április 11-i folytatólagos kihallgatáson megjelent. Az indítványozó előzetes figyelmeztetését követően úgy nyilatkozott, hogy a gyanúsítás ekkor közölt megváltoztatását megértette, majd az ellen panasszal élt, mert elmondása szerint nem követte el a terhére rótt bűncselekményeket. Közölte, hogy vallomást nem tesz, egyben korábbi vallomásait visszavonja. Arra hivatkozott, hogy amikor azokat megtette, gyógyszeres kezelés alatt állt.
- [5] A Budakörnyéki Járási Ügyészség 2013. április 19-én az indítványozó panaszát – mint alaptalant – elutasította.
- [6] Az indítványozó a 2013. május 3-án folytatódó gyanúsított ki hallgatásán ismételen úgy nyilatkozott, hogy vallomást nem tesz, a bűncselekmény elkövetését továbbra sem ismeri el. A nyomozóhatóság által október 2-án tartott iratismertetés során kijelentette, hogy az iratokat nem kívánja megismerni, azokat megtekintette, áttanulmányozta, a bennük foglaltakkal, a nyomozás kiegészítésével, folytatásával kapcsolatban észrevétele nincs, mást az ügyben nem tud.
- [7] Az indítványozó többször meghosszabbított előzetes letartóztatását a Budapest Környéki Törvényszék 2015. február 11-én kihirdetett, 2015. február 24-én jogerőre emelkedett 2.Bf.1122/2013/13. számú végzésével megszüntette. Az indítványozó az előzetes letartóztatásból a végzés meghozatalának napján szabadult.
- [8] A Budakörnyéki Járásbíróság 2016. február 4-én kelt 8.B.57/2015/24. számú ítéletével az indítványozót az ellene emelt vád alól bizonyítottság hiányában felmentette. A Budapest Környéki Törvényszék 2016. június 17-én kihirdetett 2.Bf.350/2016/8. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

- [9] Ezen büntetőeljárással egyidejűleg az indítványozó ellen hatóság félrevezetésének vétsége miatt egy másik büntetőeljárás indult, amely eljárásban a Ráckevei Járásbíróság a 2014. február 5-én kelt és aznap jogerőre emelkedett 10.B.487/2013/6. számú ítéletével az indítványozót bűnösnek mondta ki hatóság félrevezetése vétségében, ezért őt 100 000 forint pénzbüntetésre ítélte.
- [10] Az indítványozó módosított keresetében a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 580. § (1) bekezdése alapján 10 000 000 forint nem vagyoni kártalanítás megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Arra hivatkozott, hogy a jogerős felmentő ítélet következtében ártatlanul volt előzetes letartóztatásban 2013. március 10-től 2015. február 11-ig.
- [11] A Budakörnyéki Járásbíróság mint elsőfokú bíróság az 5.P.21.172/2016/46. számú ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. Megállapította, hogy a régi Be. 580. § (3) bekezdés c) pontjában szabályozott kártalanítás kizáró ok fennáll. E körben értékelte az indítványozó beismerő vallomását, majd ennek visszavonását. Úgy ítélte meg, hogy szándékos felróható magatartása vezette akkor, amikor kihallgatásai során vallomásait megváltoztatva a valóságtól eltérő, egymásnak ellentmondó nyilatkozatokat tett, amivel felróhatóan okot szolgáltatott arra, hogy a bűncselekmény megalapozott gyanúja rá terelődjék és előzetes letartóztatását elrendeljék, majd meghosszabbítsák.
- [12] Az elsőfokú bíróság – az indítványozó fellebbezésének azon érveire tekintettel, amely szerint a 2013. március 8-i gyanúsított kihallgatásra a kirendelt védő értesítése nem történt meg – utalt arra, hogy a védő kirendelésével kapcsolatos indítványozói tényállítások a kártalanítást kizáró ok megítélésénél perbeli relevanciával nem rendelkeznek. Az eljáró büntetőbíróságok ugyanis tényszerűen nem azt állapították meg, hogy a védői értesítés nem történt meg, hanem azt, hogy az értesítés megtörténte nem bizonyítható. Az elsőfokú bíróság utalt arra, hogy a büntetőeljárásban erre tekintettel került sor – a régi Be. 78. § (4) bekezdésére figyelemmel – az indítványozó beismerő vallomásának a bizonyítékok köréből történő kirekesztésére.
- [13] A Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2.Pf.21.257/2018/3. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [14] A Kúria a Pfv.III.21.245/2019/5. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A régi Be. 580. § (3) bekezdés c) pontjára utalással rámutatott, hogy e kártalanítást kizáró ok megítélése szempontjából kizárólag azoknak a perbeli bizonyítékoknak van jelentősége, amelyekből megállapítható, hogy az indítványozó a nyomozati eljárásban milyen magatartást tanúsított, milyen tartalmú nyilatkozatokat tett. Ezek közül nem ragadható ki egyetlen mozzanat, a nyomozás egész folyamatát, az indítványozó magatartásának, nyilatkozatainak összességét kell vizsgálat tárgyává tenni.
- [15] A Kúria hangsúlyozta, hogy önmagában az, hogy az indítványozó terheltként a védekezési szabadsághoz fűződő jogát hogyan gyakorolta, a kártalanítás szempontjából közömbös. Azt azonban már értékelni kell, ha különféle megtévesztő célzatú, tudatos, szándékos nyilatkozatai, tényállításai miatt kerül sor előzetes letartóztatásának elrendelésére, meghosszabbítására. Lényeges továbbá, hogy a Be. hivatkozott rendelkezése kizárólag a terhelt magatartásának tényéhez kötődik, ahhoz a magatartáshoz, amelynek alapján megállapítható, hogy a felsorolt hatóságok megtévesztésére törekedett. A Kúria erre tekintettel hangsúlyozta, hogy nincs jelentősége a kártalanítási perben annak, hogy az indítványozó a védője jelenlétében vagy anélkül tette meg beismerő vallomását, amelyet utóbb – immár a védő jelenlétében – visszavont. A terheltnek a védő jelenléte nélkül is tisztában kellett lennie azzal a ténnyel, hogy a gyanúsítás tárgyát képező cselekményt elkövette-e. A tényekre vonatkozó tudatállapotát nem befolyásolta, hogy a védő jelen volt vagy sem, ahogy az sem, hogy szabályszerű értesítés ellenére maradt-e távol. Kiemelte a Kúria azt is, hogy a polgári bíróság a kártalanítási perben nem a bűnösséget értékeli, pusztán azt mérlegeli, hogy a tanúsított magatartás, megtett nyilatkozat – jelen esetben beismerés – alkalmas volt-e a nyomozóhatóság megtévesztésére, az indítványozó terheltként erre törekedett-e, és ezzel a neki felróható magatartással okot szolgáltatott-e a megalapozott gyanú reá terelődésére, a kényszerintézkedés alkalmazására.
- [16] A Kúria ítéletében kiemelte azt is, hogy az indítványozó felmentésével csak az vált bizonyossá, hogy az ellene emelt vádban a bűnössége nem állapítható meg, de az nem, hogy az előzetes letartóztatása e döntéssel visszamenőleg elveszítette volna jogalapját. Az előzetes letartóztatás elrendeléséről, meghosszabbításáról a büntetőbíróság a döntéseit mindig annak alapján hozta meg, hogy aktuálisan milyen bizonyítékok álltak a rendelkezésére. A Kúria utalt arra, hogy a tényállás teljeskörű feltárását, az ellentmondások tisztázását nyilvánvalóan nagymértékben befolyásolta, hogy a terhelt, azaz az indítványozó módosított korábbi vallomásán, amit azonban kellőképpen nem indokolt. Az előzetes letartóztatás fenntartásában jelentősége volt annak,

hogy az indítványozó a bűncselekmény releváns körülményeire vonatkozóan tett megtévesztő nyilatkozatot, amellyel erősítette a bűncselekmény elkövetésére vonatkozó és az előzetes letartóztatást megalapozó gyanút.

- [17] A Kúria utalt arra, hogy a 41/2003. (VII. 2.) AB határozat is egyértelműen alátámasztja, hogy a kényszerintézkedés elrendelésének, illetve fenntartásának lehet kellő indoka a beismerő vallomás, majd annak későbbi visszavonása. A Kúria hivatkozott az AB határozatnak arra a megállapítására is, hogy kártalanításból való kizárásra vezethet a terhelt minden olyan szándékos magatartása, amelynek ugyan nem célja a hatóság megtévesztése, mégis alkalmas arra, hogy utóbb alapja legyen a kártalanítás kérdésében döntő bíróság részéről a bűncselekmény elkövetésére vonatkozó egyszerű valószínűségi következtetésnek.
- [18] A Kúria mindezek alapján megállapította, hogy nem merült fel olyan ok, amely a másodfokú bíróság mérlegelési tevékenységének a hivatkozott okokból való felülbírálatát indokolná.
- [19] 1.2. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria döntése sérti az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdését.
- [20] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria döntése sérti a régi Be. 580. § (1) bekezdés II. a) pontját, valamint tévesen értelmezi a régi Be. 580. § (3) bekezdés c) pontját. Utalt arra, hogy a kártalanítás akkor kizárt, ha a terhelt nyilatkozatainak a maguk összességében való értékelésével az állapítható meg, hogy a nyomozó hatóság megtévesztésére törekedett, s ezzel neki felróhatóan okot szolgáltatott arra, hogy a bűncselekmény megalapozott gyanúja reá terelődjék. A jelen ügyben ugyanakkor a megalapozott gyanút már az első kihallgatás során, a beismerő vallomás megtétele előtt közölték vele. Ebből következően a megalapozott gyanú vele szemben már ekkor fennállt.
- [21] Az indítványozó álláspontja szerint a büntetőeljárásban bizonyosságot nyert, hogy 2013. március 8-án „fiktív értesítés történt” a kirendelt védő vonatkozásában. Tévedtek ezért az eljáró bíróságok, amikor a tényállás feltárása körében ennek a körülménynek az értékelését mellőzték. Az indítványozó álláspontja szerint a büntetőeljárásban jogsértő módon beszerzett beismerő vallomás – mint jogsértően beszerzett bizonyíték – nem alapozza meg a felróhatóságát. Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok elmulasztották annak vizsgálatát is, hogy milyen nyilatkozatokat tett a nyomozási bíró előtt, továbbá nem értékelte a felróhatóság körében azt sem, hogy az indítványozó hány panaszt, kérelmet és fellebbezést írt.
- [22] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [23] A határidőben benyújtott indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek eleget tesz, tartalmazza ugyanis: a) azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a lényegét (az alaptörvény-ellenesnek tartott másodfokú és kúriai döntés következménye az, hogy az indítványozó a személyes szabadsághoz való jogának a sérelme miatt nem kapott kártalanítást); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntést (a Kúria Pfv.III.21.245/2019/5. számú ítélete, a Budapest Környéki Törvényszék 2.Pf.21.257/2018/3. számú ítélete és a Budakörnyéki Járásbíróság 5.P.21.172/2016/46. számú ítélete); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [IV. cikk (4) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével; f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági döntés alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt.
- [24] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [25] Az indítványozó a személyes szabadsághoz való jog sérelmének állításán keresztül egyrészt azt kifogásolta, hogy álláspontja szerint az eljáró bíróságok okszerűtlenül és hiányosan értékelték az előterjesztett bizonyítékokat; másrészt az eljáró bíróságok jogértelmezését támadta a régi Be. 580. § (3) bekezdés c) pontjával összefüggésben. Ezzel kapcsolatban ugyanakkor hangsúlyozza az Alkotmánybíróság a következőket.
- [26] Az Alkotmánybíróságok következetes gyakorlata szerint a bizonyítékok értékelése és ezen keresztül a tényállás megállapítása, illetve annak bizonyos fokú felülvizsgálata a jogorvoslati eljárás(ok) során az eljáró bíróságok,

végző soron a Kúria feladata. A bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt miként értékelték), valamint a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírlatára nem rendelkezik felhatalmazással. A bíróság ezen értékelő tevékenysége nem lehet alkotmányossági vizsgálat tárgya [21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [24]; 3013/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [18]; 3221/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]].

- [27] A jelen ügyben a Kúria kifejezetten hangsúlyozta az ítéletében, hogy a polgári bíróság a kártalanítási perben nem a bűnösséget értékeli, azt mérlegeli, hogy a büntetőeljárás során tanúsított magatartás, megtett nyilatkozat – a jelen esetben a beismerés – alkalmas volt-e a nyomozóhatóság megtévesztésére. A Kúria megállapította a konkrét ügyben, hogy az eljáró bíróságok részletesen értékelték, okszerűen mérlegelték az indítványozónak azokat az eltérő nyilatkozatait, vallomásait, amelyeket a nyomozati eljárásban tett, és nem tévedtek, amikor mindezek alapján azt állapították meg, hogy az indítványozó esetében a régi Be. 580. § (3) bekezdés c) pontja szerinti kizáró ok folytán kártalanításnak nincs helye.
- [28] Az Alkotmánybíróság kiemeli azt is, hogy következetes gyakorlata szerint az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]]. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság tartózkodik attól, hogy a bíróságok felülbírlati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben – így a jelen ügyben a régi Be. 580. § (3) bekezdésének értelmezési kérdéseivel összefüggésben – állást foglaljon.
- [29] Önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírói döntést megalapozatlannak, okszerűtlennek és magára nézve sérelmesnek tartja, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem értékelhető alkotmányossági kérdésnek.
- [30] Az indítványozó által előadott érvek ezért az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésével összefüggésben nem vetik fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoznak meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [31] 4. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában írt befogadási kritériumoknak. Erre tekintettel az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2023. március 28.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1364/2021.

